

Nicolae VASILE

Puterea neutralității

Dacă luăm doar câteva dintre sensurile cuvântului "neutru" din Dicționarul Explicativ al Limbii Române o să vedem că se referă la cel care nu face parte din beligeranți sau dintre părțile adverse, cel care nu se încadrează în niciun partid, în nici un curent etc., cel care se abține de la a se pronunța pro sau contra, păstrând o atitudine rezervată, pasivă, cel care are nu poate fi calificat nici în sens pozitiv și nici în sens negativ, care nu trezește nici un interes deosebit, care este nesemnificativ, indiferent, care manifestă indiferență, lipsă de participare. Nimic din ce ar putea însemna putere, forță etc. Și totuși, despre această caracteristică a neutralității vreau să discutăm.

Dacă ar fi fost un număr suficient de oameni neimplicați în nicio tabără, cu o coloană vertebrală bine dezvoltată, să nu fie îndoită la fiecare schimbare de putere politică, aceștia ar fi putut impune anumite puncte de vedere chiar și reprezentanților de vârf ai puterii politice, ceva de genul "așa ceva nu se face". Există în istorie un exemplu, acel "*Majestate, aiasta nu se poate!*", al lui Lascăr Catargiu.

Se crease imediat după 1898 o astfel de categorie socială, impusă de o parte a intelectualilor frustrați de tratamentul la care au fost supuși de puterea comunistă, dar aceasta a evoluat întâi spre exclusivism și apoi a fost înglobată politic, urmărind interese materiale, devenind instrumentele vizibile sau mai puțin vizibile ale diverșilor politicieni. Mulți dintre intelectualii de frunte ai țării au părăsit neutralitatea preferând ofertele politice.

Dacă exista o masă critică de oameni semnificativi, neutri, poate aceștia și-ar fi manifestat influența și nu ar fi fost posibil ca un președinte al țării să folosească cuvântul "deștept" doar cu sensul peiorativ, sau poate politicienii nu ar fi devalorizat noțiunea de "doctor în științe". Se crează impresia că politicienii preferă să lucreze numai cu proști, dar vor să se diferențieze de aceștia prin fel de fel de titluri obținute fără merit. De aceea aș introduce neutralității și un sens nou, acela de "*puterea de a fi neutru*".

*

Eram într-o pauză de cafea a unei importante reuniuni care adunase la aceeași masă persoane importante din cercetare, afaceri și politică. Interesele erau evident divergente dar ceva evident era și mai trist, reprezentanții de vârf ai unor domenii nu se cunosc și nu se respectă între ei. Fiecare considera că știe el mai bine și domeniul celuilalt, dând și o serie de "indicații prețioase" în rezolvarea unor probleme pe care le știa doar din presă. Moderasem acea dezbatere. La un moment dat s-a apropiat de mine ministrul cercetării:

- Mi-a plăcut cum a-ți moderat discuțiile. Este foarte greu să găsești astăzi, în această iluzie a libertății absolute, calea de a colabora în realizarea unor programe sau proiecte care implică instituții sau persoane cu interese diferite.

- Mulțumesc! Cred că cel mai important este ca fiecare să încerce să participe la o construcție comună prin contribuția părții pe care o cunoaște și nu

prin dăruirea părților celorlalți. Cine nu știe, mai bine tace! Dar unii merg pe principiul "Dacă tac zic ceilalți că sunt prost", și atunci vorbește, iar dacă vorbește o și dovedește. Este încă greu de depășit acest prag. Problema esențială a moderatorului este să convingă părțile de neutralitatea sa.

- Mi-a venit o idee chiar în timpul acestei ședințe. Nu vreți să faceți o deplasare în orașul meu natal? Vreau să moderăm o ședință la Universitatea de Medicină și Farmacie de acolo pe tema stabilirii structurii de cercetare a acesteia, conform noilor reglementări în domeniu.

- Dar ce este atât de dificil în această problemă?...

- Conform dimensiunii instituționale ar trebui să fie maxim 5 institute și sunt 67 de propuneri. Până acum nu s-au găsit criteriul de a le cupla cumva între ele. Fiecare persoană cât de cât importantă și-a propus propriul institut.

- De ce nu vreți să conduceți dumnevoastră ședința? Aveți neutralitatea necesară, nu proveniți din medicină.

- Nu îmi propun. Soția mea lucrează în domeniu și poate fi pusă la îndoială neutralitatea mea.

Am convenit că voi merge. Ședința s-a stabilit într-o vineri, să beneficiaz apoi de un plăcut week-end în acel frumos oraș, unul dintre marile centre universitare ale țării. Rămăsese să mă gândesc la un puternic argument în favoarea neutralității mele.

*

Când am intrat în sala de ședințe am avut sentimentul că eram într-o sală de sport înaintea unui meci important. În studenție mergeam des la meciurile de baschet Steaua-Dinamo. Nu țineam cu niciuna dintre ele, mergeam pentru plăcerea jocului. Se aflau acolo cei mai importanți circa 100 de persoane ale universității, rector, prorectori, decani, prodecani, șefi de catedre, șefi de laboratoare, șefi de colective de cercetare etc.

Domnul ministru m-a însoțit până la intrarea în universitate, după care a plecat. Rămăsesem singur cu ei pentru a arbitra tranșarea unei prade.

- Stimați domni. Știu de ce sunt aici, știu care sunt datele problemei. Nu am niciun interes aparte în ceea ce privește soluția la care se va ajunge. În asemenea situații, pot fi empatii, pot fi antipatii, dar trebuie să fie uniform distribuite asupra tuturor. Pentru a vă convinge suplimentar de neutralitatea mea, aflați că *vă urăsc pe toți la fel de mult*. Toți sunteți medici, iar eu, dintr-o eroare medicală, am fost internat în spitale și sanatorii opt ani din viață. Și erau cei mai frumoși ani, cei ai copilăriei și adolescenței mele!

Dacă înainte era o rumoare în sală, după această declarație, s-a făcut o liniște totală. Ședința s-a desfășurat într-un spirit foarte responsabil și după vreo douăsprezece ore și-a atins scopul propus. Nu au fost niciun fel de contestații ulterioare la soluția adoptată.

La prânz a fost o pauză de masă, la cantina instituției. Am mâncat singur la o masă cu patru locuri. Neutralitatea și costă. Nimeni nu a îndrăznit să vină la masa mea.